

[Erlendsson.]

tvivl om, at man også kan finde eksempler på det modsatte. Deraf kan man naturligvis ikke drage generelle slutninger, hvad jeg også sagde. Endelig sagde jeg, at det ville være økonomisk tyngende for samfundet. Der er ikke tale om, at noget skal gøres dårligere, men om altid at få det mest mulige for den mindst mulige udgift, fordi der er mange opgaver, som samfundet skal tage sig af. Ofre man mere end nødvendigt på én social opgave, får man mindre til at løse andre sociale opgaver med.

Indenrigsministeren (Egon Jensen):

Jeg må sige til hr. Erlendsson, at det var sort tale; det beviste hverken det ene eller det andet i denne situation.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslaget om en ny affattelse af lovforslagets tekst
vedtoges med 83 stemmer mod 69.

Lovforslagets tekst i den ændrede affattelse
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Nathalie Lind):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde.

(Lovforslag nr. 249. Fremsat 7/5 76. Første behandling 13/5 76. Betænkning 21/5 76).

Der var stillet 5 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Søgaard (S):

Jeg skal af hensyn til medlemmernes mentale velbefindende gøre det ganske kort. Vi har behandlet dette spørgsmål omhyggeligt i udvalget. De ændringsforslag, der er stillet, og som drejer sig dels om en fastholdelse af de nugældende 12 måneders tjenestetid, dels om en nedsættelse til 10 måneder, går vi imod. Jeg tror, det ministeren har foreslået, nemlig 11 måneder, sådan midt imellem, passer meget godt. Også ændringsforslaget om at ligestille de civile værnepligtige med de militære værnepligtige går vi mod; det gælder også det ændringsforslag, hr. Bilgrav-Nielsen har stillet om, at de i hvert fald det første år skulle have andel i den forhøjede aflønning til de militære værnepligtige.

Vi går altså imod disse ændringsforslag og anbefaler andre at gøre det samme.

Arne Christiansen (V):

Inden jeg gør et par bemærkninger her ved andenbehandlingen, skal jeg på forsvarsudvalgets vegne meddele, at vi, siden betænkningen blev afgivet, har modtaget en deputation fra landskontaktudvalget for civile værnepligtige, men det har ikke givet anledning til nogen ændringer i den afgivne betænkning.

Ved førstebehandlingen gav jeg på venstres vegne tilslutning til hovedsigtet i lovforslaget, nemlig den del af det, der drejer sig om aflønningen. Jeg sagde dengang, at vi nærmere ville overveje vor stillingtagen til ministerens forslag om at nedsætte tjenestetiden til 11 måneder.

Som det vil fremgå af betænkningen, kan venstre tilslutte sig regeringens forslag, og jeg skal følgelig anbefale, at man stemmer imod de fire ændringsforslag, der er stillet af 4 forskellige mindretal.

Arentoft (FP):

Fremskridtspartiets holdning til de 5 ændringsforslag er den, at vi vil stemme imod det første, hvor der er tale om at ligestille civile værnepligtige med militære værnepligtige. Ændringsforslag nr. 2 vil vi også

[Arent.ft.]

stemme imod, men der er enkelte, der vil stemme for.

Ændringsforslag nr. 3, der indebærer besparelser på 4,1 mill. kr., vil et flertal i fremskridtspartiets gruppe stemme imod, og et mindretal vil stemme for. Vores grundholdning er den, at målet må være, at vi slipper helt af med begrebet civile værnepligtige. Vi må jo tage soldaterlønnen som et fait accompli, og når den til sin tid er indført i fuld udstrækning, vil der formentlig møde så mange frivillige, at vi kan undgå begrebet civile værnepligtige.

Ændringsforslag nr. 4 vil hele gruppen stemme imod. Ændringsforslag nr. 5 vil et mindretal stemme for og et flertal stemme imod. Det er for så vidt kun en redaktionel ændring, såfremt ændringsforslag nr. 3 bliver vedtaget.

Bilgrav-Nielsen (RV):

Det er med stor beklagelse, vi i det radikale venstre må konstatere, at den tilsyneladende forhandlingsvenlige indstilling, som ministeren havde ved første behandling af denne sag, under udvalgsarbejdet fuldstændig er forduftet, og det er med stor beklagelse, vi må konstatere, at den forståelse for en tjenestetidsnedsættelse ud over nedsættelsen fra 12 til 11 måneder, som kristeligt folkepartis ordfører ved første behandling gav udtryk for, heller ikke har kunnet holde under udvalgsarbejdet.

Vi mente, der ved førstebehandlingen fra ministerens side var lagt op til, at vi i udvalget kunne drøfte en større grad af lighed over for de civile værnepligtige end den, der er aftegnet i ministerens lovforslag, men det viste sig altså kun at være tomme ord, vi fik fra ministeren ved første behandling. Vi beklager det meget, og jeg må her erkende, at hr. Kurt Brauers spådomme ved førstebehandlingen om, at der ikke var noget at hente ved en udvalgsbehandling, har holdt stik. Det er meget beklageligt, fordi der er tale om en grov forskelsbehandling over for militærnægtere ved dette lovforslag.

Det, man gør, er, at man fratager nægterne den ret, de hidtil har haft til på lige fod med de indkaldte ved forsvaret at få en løn og i øvrigt have vilkår af samme kvalitet som soldaterne. Det fjerner man nu, ved

at man simpelt hen trækker denne paragraf om ligestilling ud af loven.

Vi har i det radikale venstre forsøgt med en slags mægling, forsøgt på at give en vis forhøjelse af nægternes aflønning, samtidig med at de fik en større nedsættelse af tjenestetiden end den, som regeringen foreslog, men der har endnu ikke været antydning af et forsøg på en forhandling om disse forslag i udvalget. Det beklager vi meget.

Jeg undrer mig meget, når jeg tænker på, hvordan Socialdemokratisk Ungdom forholder sig til denne problemstilling, denne uretfærdighed over for nægterne. Også et socialdemokratisk dagblad, Bornholmeren på Bornholm, har udtalt sig kritisk over for regeringens lovforslag. Et andet dagblad, tidligere tilknyttet det konservative folkeparti, Aarhus Stiftstidende, har også udtalt sig om denne uretfærdighed. Men jeg forstår, at disse ting ingen indtryk har gjort på partierne.

Vi har i det radikale venstre tidligere accepteret, at der med hensyn til tjenestetiden kunne accepteres en længere tjenestetid for nægterne end for soldaterne af den gode grund, at soldaterne har en risiko for efter hjemsendelsen at blive genindkaldt og i øvrigt har andre forpligtelser efter hjemsendelsen end nægterne, men vi mener, det er urimeligt, at man nu øger den forskelsbehandling i forhold til nægterne.

De ændringsforslag, som nu skal til afstemning, vil jeg her kort forklare det radikale venstres holdning til. Ændringsforslag nr. 1 vil vi, idet vi ikke har fået mulighed for at komme til at forhandle vort eget forslag med regeringspartiet, stemme for.

Vi vil stemme nej til det forslag, hr. Poul Schlüter har stillet, og som går ud på at fastholde en tjenestetid på 12 måneder.

Vi må herefter, hvis ikke ændringsforslag nr. 1 er blevet vedtaget, anbefale, at man stemmer for det forslag, som det radikale venstre har stillet med hensyn til tjenestetidsreduktionen og med hensyn til, at nægterne får den første tredjedel af den aflønningsordning, der nu etapevis gennemføres for soldaterne.

Hvis dette ændringsforslag til § 2, stillet af det radikale venstre, bliver forkastet, må vi anbefale at stemme for ændringsforslag nr. 5, stillet af hr. Glistrup.

Henning Philipson (SF):

Mit partis ordfører i denne sag, hr. Kurt Brauer, kan desværre ikke være her, og jeg skal derfor i stedet for ham gøre et par bemærkninger, som for så vidt går noget i retning af, hvad hr. Bilgrav-Nielsen for et øjeblik siden sagde, at her er tale om en grov forskelsbehandling af de civile værnepligtige i forhold til dem, der bliver indkaldt til det militære forsvar.

Det eneste, jeg havde nær sagt opløftende, men det vil jeg ikke kalde det, det eneste reelle, der er i det, er dog, at der er partier, der her fra talerstolen ganske enkelt proklamerer, at man ønsker denne forskelsbehandling af de civile værnepligtige i forhold til soldaterne. Så ved de civile værnepligtige i hvert fald, hvad man har at rette sig efter, og hvem det er man har for sig.

Vi synes stadig væk, der er tale om en grov forskelsbehandling, også når man ser på grundlovens ord om, at den enkelte danske borger skal deltage i landets forsvar med sin person, uden at der i øvrigt er tale om, på hvilken måde han skal bidrage til landets forsvar. Man diskriminerer groft, og vi skal derfor ganske enkelt bare meddele, at vi naturligvis anbefaler, at man stemmer for vort ændringsforslag, som er stillet sammen med DKP.

Poul Schlüter (KF):

Jeg anbefaler det ændringsforslag, det konservative folkeparti har stillet til § 1. Vedtages ændringsforslaget, betyder det, at tjenestetiden for militærnægtere fortsat er 12 måneder, og det er altså en klar forskel fra den tjenestetid, der er foreskrevet for dem, som gør tjeneste i forsvaret. Man kan diskutere, hvor stor forskellen bør være, hvad der er rimeligt. Vi mener i den konservative folketingsgruppe, at det må være en mærkbar forskel, og det er der mange gode grunde til. Den ene er, at de, som gør tjeneste i forsvaret, jo nu engang gør en indsats, påtager sig et job, samfundet beder om og har brug for. En anden ting er — det har allerede været nævnt — at de, som er indkaldt til forsvaret, kan risikere genindkaldelse i fredstid. Men man skal vel heller ikke helt glemme, at de kan risikere indkaldelse også i krigstid.

Derfor mener vi, det er på sin plads med en forskel. Omvendt er det godt, at vi har

regler om, at man kan vægre sig ved at udføre militærtjeneste, hvis man nu engang ikke ønsker at gøre det. Og dér tør jeg sige, at Danmark har, og også, hvis det konservative ændringsforslag om de 12 måneder vedtages, fortsat vil have denne verdens mest liberale militærnægteradgang. Det er måske også meget godt, at vi har det, men der skal være mening i tingene, og når man på den ene side gerne vil bevare en rimelig adgang til at nægte militærtjeneste, og på den anden side gerne vil yde en rimelig anerkendelse til dem, der gør soldatertjeneste, mener vi, at der må være en mærkbar forskel på tjenestetiden.

Jeg anbefaler det konservative ændringsforslag, som betyder, at vi fastholder 12 måneder som tjenestetid for de civile værnepligtige.

Poul H. Møller (KrF):

Jeg er enig med hr. Poul Schlüter i, at militærnægterne, som unddrager sig værnepligten af forskellige årsager, herhjemme har så fine vilkår som vel ingen andre steder. Derfor mener jeg ikke, det skal gøres yderligere attraktivt, men på den anden side mener vi i kristeligt folkeparti, at det vil være rimeligt at give de civile værnepligtige den refusion med en måneds nedsættelse af tjenestetiden som kompensations for det, man kalder for soldaterløn.

Jeg skal i øvrigt gøre det ganske kort, fordi jeg har begrundet vort partis stilling ved førstebehandlingen. Jeg skal blot sige til hr. Bilgrav-Nielsen, at der vist har indsnegget sig en lille misforståelse, idet jeg i mit indlæg ved førstebehandlingen talte noget om en eventuel yderligere nedsættelse. Det var blot et, om jeg så må sige forsøg på fortolkning af indenrigsministerens bemærkninger i forslaget, hvor der står: „skaber hjemmel for at fastsætte en gradvis nedsættelse af tjenestetiden“. Det kunne jo misforstås derhen, at der var tale om nedsættelse ud over den ene måned, men jeg er senere blevet klar over, at det er det, der står i forslaget § 2, stk. 2, der gælder, nemlig at indenrigsministeren desuden kan fastsætte bestemmelser om gradvis nedsættelse af tjenestetiden til 11 måneder. Mit parti er ikke gået ind for en yderligere nedsættelse og heller ikke det modsatte, vi har villet afvente, hvad ministeren mente om det, og det ligger

[Poul H. Møller.]

altså fast, at der kun er tale om denne ene måneds nedsættelse.

Vi kan stemme for lovforslaget som helhed, men vil stemme imod de stillede ændringsforslag.

Fuglsang (DKP):

Ligesom det oprindelige forslag var det, sådan er også stillingen til de ændringsforslag, som er stillet bl. a. af mit parti sammen med SF, et udtryk for, hvordan man efterhånden på område efter område sætter årtiers demokratiske vindinger over styr.

Vi, det vil sige DKP og SF, havde med vores ændringsforslag nr. 1 søgt at fjerne et af de mest åbenbare udtryk for dette, nemlig at man mener, at de civile værnepligtige ikke skal have samme lønninger og samme tjenestetid som andre værnepligtige. Det, at man modsætter sig dette, er jo ikke et økonomisk spørgsmål: når man ser på, hvad militærets budget koster, kan det jo ikke være 15,3 mill. kr., som dette vil betyde i merudgift, som ryster hverken den ene eller den anden. Det er simpelt hen et forsøg på en straf eller en tvangsforanstaltning, eller hvad ved jeg, over for disse unge mennesker, som ikke vil gøre almindelig værnetjeneste.

Jeg kan ikke lade være, når jeg tænker på dette tilbagefald, også at tænke på, at dengang den nuværende lov i 1933 blev gennemført, var der en partifælle til hr. Poul Schlüter, en konservativ hr. Ulrich, som ikke ville stemme for selve forslaget om civile værnepligtige, men som udtrykte den mening, at de, som unddrog sig værnepligten, også burde berøves de borgerlige rettigheder. Det er jo i virkeligheden den ånd, som er ved at slå igennem; det er de yderst reaktionære kræfter, der er ved at sejre.

Der er selvfølgelig det gode ved det, at man i og for sig afslører selve militarismen og de partier, som har solgt deres sjæl til militarismen, over for befolkningen, og det kan vi selvfølgelig ikke have noget imod.

Vi kan stemme for de ændringsforslag, som går ud på nedsættelse af tjenestetiden, og vil stemme imod ændringsforslag nr. 2.

Abel (CD):

Allerede ved første behandling gav jeg udtryk for, at centrum-demokraterne ikke ønskede at gå ind for den nedsættelse af tje-

nestetiden for de civile værnepligtige, som er foreslået. Jeg skal blot her gentage, at vi ønsker at markere, at der skal være forskel på at aftjene sin værnepligt som soldat og som civil værnepligtig. Derfor kan vi naturligvis støtte det ændringsforslag, som det konservative folkeparti og centrum-demokraternes medlemmer af udvalget er gået ind for.

Jeg har lagt mærke til, at man i de papirer, som er kommet fra udvalget, har gjort en del ud af det økonomiske, der ligger i en eventuel nedsættelse. For os er det som sagt ikke et økonomisk spørgsmål, om man nedsætter tjenestetiden med 3 eller 6 eller 9 måneder, det er et spørgsmål om principper. Vi ønsker at fastholde denne tjeneste, som den er i øjeblikket, og ønsker ikke en forbedring, selv om de almindelige værnepligtige får en forbedring.

Litten Hansen (VS):

VS står selvfølgelig fuldt og helt bag ændringsforslag nr. 1, hvis vedtagelse medfører, at den gamle ligestilling mellem militære og civile værnepligtige opretholdes.

Under førstebehandlingen af det foreliggende lovforslag prøvede jeg såmænd at argumentere principielt og fornuftmæssigt imod lovforslaget og imod de argumenter, der var anført for dets vedtagelse, selv om jeg selvfølgelig var helt på det rene med, at det overvældende flertal i denne forsamling var totalt hamrende ligeglad og på forhånd havde besluttet at gennemføre denne diskrimination af militærnægterne.

I udvalget har vi modtaget en deputation af nægttere fra Frøslevlejren; det giver helt hyggelige mindelser. De kom med en helt anden slags hårdtslående argumenter — det vil sige, det troede jeg da — nemlig at det vil koste et sted mellem 15 og 20 mill. kr. ekstra, når nægterne bruger deres parlamentariske aktionsret og går i lejr i stedet for at lade sig udstationere til samfundsnyttigt arbejde på forskellige offentlige og halvoffentlige institutioner. Men heller ikke det fik selvfølgelig nogen til at ændre mening, selv om enkelte så lettere rystet ud.

Vi har i udvalget spurgt ministeren, hvordan man tænker sig at erstatte den arbejdskraft, som nægterne hidtil har stillet til rådighed, og vi har som svar fået en sludder for en sladder om, at nægterne jo ikke laver

[Litten Hansen.]

noget særlig vigtigt arbejde, men kun bruges til forefaldende arbejde af assisterende karakter, arbejde, som ellers ikke vil blive udført.

Jeg skal på den baggrund udtrykke mit allerfrommeste ønske om, at meget store dele af nægterne fastholder deres krav om at komme i lejr, og at de bliver der. Måske vil ministeren så erfare, at helt så nytteløst er nægternes arbejde på udstationeringsstederne ikke. Jeg har personligt kendskab til en hel del arbejdspladser, hvor man har nægttere udstationeret, og hvor de bliver meget, meget svære at undvære, netop fordi man ikke har penge til at erstatte deres arbejdskraft med lønnet personale. Det kan være hårdt nok for de omhandlede sociale og kulturelle institutioner, men alligevel håber jeg, at nægterne gennemfører deres aktion, og at de bliver ved, så det ikke bare bliver en krusning på overfladen, men så folketinget og regeringen bliver nødt til at tage sig af det og ikke som sædvanlig blot ser overbærende på de folkelige protester, som fra tid til anden manifesterer sig. At folketinget netop derved er med til at undergrave tilliden til demokratiet og til folkestyret, er så en anden sag, men en sag, som specielt de borgerlige burde tage alvorligt.

I 1973 nedsatte man et udvalg, der skulle arbejde med problemet omkring ligestilling i værnepligtsbyrden, og udvalget barslede med en betænkning, som konkluderede, at der er 3 muligheder: at gøre værnepligten til en samfundstjeneste uanset køn, at pålægge dem, der ikke bliver soldater, en værneskat — altså at man kunne købe sig fri — eller en værnepligtsløn. Man valgte det sidste, men man glemte, at udgangspunktet var at skabe lighed i værnepligtsbyrden. I stedet står vi nu med et forslag, der vil det modsatte, nemlig skabe ulighed. Bortset fra selve lønspørgsmålet er der ulighed i spørgsmålet om, hvorvidt værnepligtstiden giver erhvervskompetence i forbindelse med optagelse på uddannelsesstederne; det får soldaterne, fordi de får løn, nægterne får det ikke, fordi de ikke får løn. Der er desuden også uligheden i tjenestetidens længde.

Når folketingets flertal om lidt har nedstemt § 4: ligestillingen mellem nægttere og soldater med hensyn til løn og andre ydelser, vil vi stemme for de andre ændringsfor-

slag, selvfølgelig bortset fra hr. Poul Schlüters om, at nægterne fortsat skal have 12 måneders tjenestetid. Hans had til nægterne, disse afvigere, denne minoritetsgruppe, er åbenbart så stort, at han gerne ser millioner af kroner forsvinde op i den blå luft, hvis blot nægterne kan blive grundigt straffet for at demonstrere deres uvilje mod at bære våben og melde sig under kapitalismens og imperialismens bloddryppende flag.

Så kan vi i øvrigt sætte os ned og bede til, at vores bange anelser om, at dette blot er det seneste skridt i retning af at få en egentlig professionel hær, bliver gjort til skamme.

Indenrigsministeren (Egon Jensen):

Jeg vil gerne understrege noget, som hr. Poul Schlüter sagde, og som jeg selv sagde under første behandling, nemlig at uden hensyn til det ene eller det andet, herunder at militærnægttere skal have 11 måneders tjenestetid, vil jeg gerne understrege, at vores militærnægterordning vel er den mest liberale overhovedet i den vestlige verden for slet ikke at tale om den østlige verden, for dér findes jo overhovedet ingen ordning for militærnægttere.

Hr. Bilgrav-Nielsen og andre ordførere har talt om en forskelsbehandling. Dertil vil jeg sige, at så længe der var tale om, at man ikke fik en egentlig løn, har militærnægttere fået den samme dagløn som alle andre, der var indkaldt. Men her er der tale om, at der gives en løn til civilforsvarets og forsvarrets værnepligtige, der for mig at se er en belønning for, at de påtager sig disse byrder. Der er i hvert fald ikke tale om, at man kan gå ud fra spørgsmålet om ligestilling, når der i det ene tilfælde er tale om en tvangsbyrde. Derfor synes jeg nok, at det er rimeligt, at man, når man giver en egentlig lønning, også sondrer imellem, hvad det er, man aflønner for.

Hr. Bilgrav-Nielsen sagde, at det var tomme ord fra ministeren, når han ved første behandling talte om 10 måneder i stedet for 11. Jeg må gøre opmærksom på, at jeg ved første behandling sagde, at hvis der kan skaffes flertal for noget sådant, skal det ikke støde på modstand fra min side. Så vidt mig bekendt, og så vidt betænkningen siger, er det i hvert fald indtil nu ikke lykkedes at skabe flertal for 10 måneder.

Men i øvrigt vil jeg gerne sige til hr. Bil-

[Indenrigsministeren.]

grav-Nielsen, at for mig at se angår den protest, som militærnægterne har fremsat, og som jeg i og for sig godt forstår, ikke et spørgsmål om 11 måneder eller 10 måneder, men går udelukkende på en ensartet aflønning. Det er altså ikke mere månederne, der tæller.

Jeg finder, det er noget af en dobbeltstilling, når hr. Poul Schlüter nu stiller forslag om, at man, samtidig med at man ikke giver den samme aflønning, alligevel skal bibeholde den samme tjenestetid. Jeg har ønsket, at man skulle kompensere i en vis udstrækning, men jeg må sige, at jeg betragter det nærmest som en dobbeltstilling — jeg sagde det også ved første behandling — eftersom det er en konservativ indenrigsminister, der har skabt de mest lempelige forhold for militærnægtere, som vi andre indimellem har haft visse problemer med at klare.

Når hr. Fuglsang talte om straf og om de partier, der havde solgt deres sjæl til militarismen, kan jeg kun trække på smilebåndet og må mene, det var en vittighed, hr. Fuglsang afleverede.

Til fru Litten Hansen vil jeg gerne sige, at den arbejdskraft, som militærnægterne stiller til rådighed, ikke skubber andre ud, og at de, i det omfang de ville skubbe andre ud, ikke ville blive udstationeret. Det arbejde, som militærnægterne udfører, er overtaligt arbejde og er arbejde, som ellers ikke ville blive udført. Det ville også være i direkte strid med de normeringer, der er på vores institutioner. Jeg kan selvfølgelig ikke dele det ønske, som fru Litten Hansen har om at opfordre civile værnepligtige til at gå i lejr. Jeg har indtil videre opfyldt de civile værnepligtiges inderlige ønske om at komme i lejr, deriblandt Frøslevlejren, og jeg agter at skaffe plads andre steder, men jeg er bare ikke sikker på, at det tjener civile værnepligtige og deres egen situation bedst at gøre noget sådant. Det tjener i hvert fald ikke en parlamentariker til ære at opfordre til, at deres situation skal være ringere.

Fuglsang (DKP):

Jeg er selvfølgelig glad ved, at jeg kan lyse lidt op i ministerens sind, men det var nu ikke formålet med det, jeg sagde. Jeg vil gerne dertil sige, at jeg med min bedste vilje

ikke kan forstå selve den argumentation, at man vil forringe en gældende lovgivning i Danmark, fordi den er bedre end i den øvrige vestlige verden. Ja men er det da ikke noget, vi bestemmer her? Er det noget, vi absolut skal sammenligne med den øvrige vestlige verden?

Hvad angår henvisningen til forholdene i den østlige verden, er jeg næsten ked af, at vi ikke, da vi i sin tid havde dette ting i Silkeborg, fik ministeren som vidne på, at de danske kommunister i hvert fald ikke blindt følger det, man gør i østen, men at vi har vores egen selvstændige politik.

Arentoft (FP):

Landskontaktudvalget for civile værnepligtige har udtalt, at de i protest vil pålægge staten en byrde ved at gå fra udstationering til lejr. Her kan man stille det spørgsmål: hvem skal betale det? Det skal skatteyderne, og det får mig til at mindes en kampagne, man havde i forsvaret i 1948, hvor man med plakater med forskellige motiver havde samme tekst på alle plakater. Foroven stod der: „Staten betaler, siger du“. og nedenunder stod der: „Nej, du betaler, siger staten“. Det tror jeg militærnægtere og mange andre i dette land burde tænke over. Det er i virkeligheden fremskridtspartiets program med få ord.

Bilgrav-Nielsen (RV):

Det, jeg udtrykte forundring over i mit første indlæg, var, at ministeren og hans partifæller end ikke havde forsøgt at samle flertal i udvalget for en yderligere reduktion af tjenestetiden. Jeg forstår nu, at ministeren, dersom det var muligt at få en yderligere reduktion, vil være parat til at støtte den.

Efter at have hørt ordførerne, tror jeg, vi må konstatere, at der er 13 + 21 og, hvis ministeren vil være med, + 54. Det skulle give 88. Jeg tror, der er en chance, hvis ministeren virkelig vil, og det er det afgørende.

Jeg kan ikke acceptere, når ministeren giver udtryk for, at det ligesom skulle være lidt mindreværdigt for medlemmer af folketinget at ytre sympati for de aktioner, som nægterne har udført på grund af denne forskelsbehandling. Det er vist sjældent, vi har set aktioner, som har været mere parlamentarisk anlagte end de aktioner, som nægterne har været ude i. De nægtere, der har

[Bilgrav-Nielsen.]

været på besøg i forsvarsudvalget, har gjort et overordentlig sympatisk indtryk, tror jeg, på samtlige medlemmer. Jeg tror, at nægterne, dersom vi ikke retter forholdet op nu, ved fortsat aktion på dette parlamentariske grundlag fremover vil have en god chance for at samle yderligere sympati og dermed for at få forholdene forbedret. Vi vil i hvert fald gerne støtte, at det udvikler sig i den retning.

Litten Hansen (VS):

Jeg ved godt, at der står i reglerne, det skal være overskudsarbejde, eller hvad det var ministeren kaldte det, nægterne udfører. Jeg ved til gengæld også, at de udfører noget meget, meget vigtigt arbejde, som det er yderst beklageligt ikke bliver udført, hvis de ikke er der. Det gælder både dem, der er udstationeret på kulturstederne: museerne, teatrene, alle mulige steder, og det gælder dem, der er udstationeret på børneinstitutionerne. Vi ved, at Kirkens Korshær er helt fortvivlet og ikke ved hvad de skal stille op, når de ikke har militærnægterne.

Så er der det med, at det ikke tjener en parlamentariker til ære at opfordre til aktion. Hr. Bilgrav-Nielsen har lige nævnt, at det er en parlamentarisk aktion, som er fuldt lovlig. Der skulle ikke være noget som helst til hinder for, at en hvilken som helst parlamentariker i dette ting støtter deres aktion, fordi det er et overgreb på deres rettigheder. De har haft en lovfæstet ligeret med de militære værnepligtige, som man nu tager fra dem, og så kan man ikke fortænke dem i at gå i aktion.

Men så spiller man som altid politisk på, at en sådan aktion nok ikke varer så forfærdelig længe. De kan ikke holde ud, det tager jo på kræfterne. Ja, selvfølgelig lider man afsavn, når man går i aktion. Så siger man: skidt være med, at det kommer til at koste de 20 mill. kr., for i det lange løb kommer det ikke til at koste noget, for de kan jo ikke holde deres aktion. Nægterne har oven i købet det handicap, at de bliver udskiftet hver måned. Selvfølgelig er der da store udsigter til, at deres aktion ikke lykkes, netop fordi det er sådan en flydende masse, som kommer ind og ud af systemet, men jeg håber for dem, at det lykkes, og jeg håber,

at folketinget bliver nødt til at stå til ansvar for det, man har lavet her.

Wilhelm (VS):

Der er en enkelt af ministerens bemærkninger, jeg gerne vil knytte en kommentar til. Ministeren sagde, at den i Danmark gældende ordning er den lempeligste over for militærnægtere noget sted i den vestlige verden. Lad os nu tage det først.

Det er jo, som man tager det. Der er steder i den vestlige verden, hvor betingelserne for at blive anerkendt som militærnægter nok er skrappe, end de er i Danmark, men hvor man til gengæld, når man er anerkendt, er fritaget. Så kan man jo diskutere, hvad der er lempeligst.

Men det, der især får mig til at gå herop, var, at ministeren så fortsatte: for slet ikke at tale om østlandene, der som bekendt ikke har nogen ordninger. Hvad er det andet end den sædvanlige socialdemokratiske selvgodhed og uvidenhed? Nu ligger det tilfældigvis sådan, at jeg har undersøgt, hvordan det forholdt sig i hele striben af østlande, hvad angår militærnægterordninger. Det er ganske vist nogle få år siden, men jeg har ingen grund til at tro, at det har ændret sig. Det er simpelt hen urigtigt, hvad ministeren her siger. Det er grebet ud af luften og bygger på ministerens fordomme. Han har ikke sat sig ind i det, men han siger: som bekendt så har de ikke sådanne ordninger i østlandene. Der er nemlig nogle østlande, der har det, og andre, der ikke har det. Der er nogle østlande, der har lempeligere ordninger, end vi har i Danmark, og andre, der har skrappe ordninger. Når ministeren kommer med sådanne kategoriske udtalelser og bruger det som et argument i en debat, vil jeg bede ham komme herop og med navns nævnelser sige, hvad det er for østlande, der ikke har militærnægterordninger.

Indenrigsministeren (Egon Jensen):

Ganske kort: jeg venter meget af de oplysninger fra hr. Wilhelm. Når jeg får dem engang, må jeg sige, at militærnægterordningen er en frivillig ordning. Hvad angår udstationeringsordningen, det er til fru Litten Hansen, er det jo også en frivillig ordning. Det er ikke indenrigsministeriet eller andre, der ønsker, at de skal gå i udstatione-

[Indenrigsministeren.]

ring, eller nægter dem muligheder for at komme det. Det er en helt frivillig ordning.

Må jeg endelig sige, at fra det møde, hvorpå man vedtog at gå i lejr, sendte man en meddelelse ud til samtlige militærnægtere, hvori der stod: „Med et knebent og ukvalificeret flertal har stormødet vedtaget . . .“ Jeg overlader helt til fantasien at finde ud af, hvad det egentlig står for.

(Kort bemærkning).

Bilgrav-Nielsen (RV):

Jeg stillede faktisk det spørgsmål til ministeren, om han ville være parat til at følge sit tilsagn op med et forsøg på at få et flertal hjem for 10 måneders tjenestetid. Ministeren gav udtryk for, at dersom der kunne samles flertal for det, så ville socialdemokratiet være interesseret. Jeg opregnede et stemmetal på 88, men det er for lidt. Jeg har nu konstateret, at det ikke bliver 88, men at det kan blive 95, hvis socialdemokratiet vil. Det vil altså sige, at for afstemningen om ændringsforslagene er det afgørende, hvad socialdemokratiet vil. Vil man en nedsættelse til 10 måneder, så får vi den.

Wilhjelm (VS):

Jeg må blot konstatere, at ministeren ikke fulgte opfordringen til præcis at nævne, hvad det var for lande, der ikke havde sådanne ordninger. Det forstår jeg godt han ikke gør, men må jeg så opfordre ministeren til en anden gang ikke at argumentere over for tinget her på uvidenhed og på rygmarv og på fordomme, når han ikke kender til tingene.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslag nr. 1

forkastedes med 111 stemmer mod 33; 1 medlem stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 2

forkastedes med 133 stemmer mod 12.

Ændringsforslag nr. 3

forkastedes med 103 stemmer mod 41.

§ 1

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4 om en ny affattelse af § 2

forkastedes med 112 stemmer mod 33; 1 medlem stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 5 betragtedes som bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 3.

§ 2

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om pressens brug. (Berigtigelse m. v.) [af Honoré m. fl.].

(Lovforslag nr. 124. Fremsat 12/12 75. Første behandling 13/2 76. Betænkning 20/5 76).

Der var stillet 3 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets tekst, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ordføreren for forslagsstillerne (Honoré) (KrF):

Efter at dette lovforslag har været fremsat, jeg ved snart ikke hvor mange gange, er det nu omsider nået frem til anden behandling, og for ikke at trække sagen længere ud end højst nødvendigt har jeg nedbarberet ændringsforslagene til de procedurereregler, der havde vist sig almindelig velvilje over for, og jeg er meget glad for, at udvalget har kunnet samles om disse ting.

Vi frafaldt vor egen definition af medde-